

Les actituds dels docents cap a les TIC a partir de la Pràctica Reflexiva

Parlem i ho oblidem, ensenya'm i ho recordo, involucra'm i ho aprenc.

Benjamin Franklin (1706-1790)

La investigació

1. Introducció i justificació

- Introducció
- Necessitat d'estudi

2. Revisió de la literatura

- Ús de les TIC en educació
- Característiques de la pràctica reflexiva

3. Objectius

- Preguntes d'investigació
- Objectius generals
- Objectius específics

4. Disseny

- Disseny de l'estudi
- Tècniques i instruments: Els qüestionaris i les entrevistes
- Estratègia analítica

5. Resultats

- Les respostes dels qüestionaris
- Les respostes de les entrevistes

6. Conclusions

- Conclusions
- Perspectives d'investigació

Introducció i Justificació

L'estudi pretén tractar de recollir i explorar perspectives, opinions i actituds dels i les docents cap a l'ús i integració de les tecnologies a les aules i centres escolars, ja que l'ensenyament amb les tecnologies està condicionada pel que pensen els docents i les expectatives que aquests mantenen cap a un ús d'aquestes eines.

Aquesta investigació se centra més concretament pel que fa a comprovar l'actitud i concepte que mantenen els docents respecte de les TIC, valorant si la pràctica reflexiva pot aportar una millora en l'actitud dels docents respecte a elles. D'aquesta manera, gràcies a la reflexió a la que s'arriba amb la cooperació i la col·laboració la resistència al canvi es podria veure substancialment minvada.

La temàtica d'aquest projecte és inèdita a dia d'avui, ja que, tot i que són forces els estudis que es poden trobar sobre l'actitud dels docents davant de les TIC o de la pràctica reflexiva en diverses àrees com les llengües o les matemàtiques, no he trobat cap treball que relacioni aquests dos conceptes. On l'ús de la pràctica reflexiva amb els propis docents pugui donar com a fruit que la predisposició dels docents sigui favorable i en definitiva la tendència s'orienti cap la implantació generalitzada de les TIC.

Revisió de la literatura

LES TIC A L'AULA

Molts autors, com Marquès (2001), consideren com innegable la importància de l'alfabetització digital i la subratllen com essencial en la societat actual. Per descomptat, molts líders, acadèmics, i pràctics creuen que els enfocaments tradicionals en l'ensenyament, com dependència en els llibres de text, instrucció massiva, conferències i proves de resposta múltiple, estan obsoletes en l'era de la informació (Cuban, 2001).

Estudis com els de Area (2005), De Pablos i Colás (1998), Escudero (1989), Marqués (2001), Erazo (2008), entre d'altres, ens indiquen els beneficis de l'ús de la pràctica amb les TIC, així com les actituds dels docents poden influir en la seva implantació.

CARACTERÍSTIQUES DE LA PRÀCTICA REFLEXIVA

La Pràctica reflexiva (PR) és una metodologia pedagògica en la que els seus elements principals són les experiències de cada docent en el seu context i la reflexió sobre la seva pràctica. Es tracta d'una opció formativa que parteix de la persona i no del saber teòric, que té en compte l'experiència personal i professional per a l'actualització i la millora de la tasca docent.

La finalitat de la Pràctica Reflexiva és un procés de recerca-acció en el qual el personal docent, en el seu context d'intervenció, intenta comprendre de forma crítica les situacions amb què s'enfronta.

“Quan algú reflexiona des de l'acció esdevé un investigador en el context pràctic” (Schön, 1998, p. 72).

Objectius

Objectius específics

Objectius generals

Preguntes de recerca

- Són positives les actituds dels docents cap a l'ús didàctic i habitual de les TIC?
- Pot la metodologia de la Pràctica reflexiva millorar l'actitud en front les TIC?

- Saber si la posició dels docents és positiva pel que fa a l'ús didàctic de les TIC habitual.
- Determinar si la pràctica reflexiva pot ser una metodologia adequada pel canvi d'actitud dels docents enfront l'ús pedagògic de les TIC..

- Conèixer la predisposició inicial dels/les docents envers les TIC.
- Descriure el rol docent dins la seva tasca en el procés d'ensenyament-aprenentatge per tal poder analitzar la seva qualitat i validesa.
- Valorar si la metodologia de la Pràctica Reflexiva pot ser una bona eina pel canvi.
- Determinar i avaluar si els factors de reflexió que intervenen en la formació docent sobre les TIC tenen una influència important en el desenvolupament de la tasca docent a l'aula.

Disseny

Disseny de la investigació

- L'estudi s'emmarca en un disseny quasi experimental pre-post (amb una formació en pràctica reflexiva) amb un sol grup, amb metodologia d'enquesta i entrevistes com a procediment confirmatori. Diem que és un disseny quasiexperimental perquè, tal i com indiquen León i Montero (1997), l'investigador no pot assignar els subjectes a l'atzar a cada una de les condicions experimentals ni els nivells de la variable independent no són condicions manipulades per l'investigador, sinó que són característiques que posseeixen els subjectes abans de començar la investigació.

Tècniques i instruments: Els qüestionaris

- S'han utilitzat dos qüestionaris en línia que han comptat amb 8 dimensions en les que hi podem trobar preguntes tancades, preguntes de resposta múltiple i preguntes semiobertes. El qüestionari aplicat compta amb 38 preguntes, 36 de les quals són tancades i dues d'elles permeten aportar comentaris. Compleix uns criteris de validesa i fiabilitat. S'ha passat un qüestionari a l'inici i altre després de la formació.

Tècniques i instruments: Les entrevistes

- L'objectiu principal de les entrevistes portades a terme és el de reforçar els resultats dels qüestionaris. A més de poder-los entendre més enllà de les respostes tancades. Les entrevistes han estat dutes a terme, sempre de manera individual, després de la formació i del segon qüestionari. S'han portat a terme set entrevistes de caràcter tancat, seguint el guió de preguntes prèviament elaborat. Tot i que inicialment es van marcar 8 entrevistes, finalment han pogut ser 7.

Disseny

Estratègia analítica

- Les preguntes dels qüestionaris s'han analitzat una a una. En l'anàlisi dels resultats es mostren en gràfics per a totes i cadascuna de les preguntes analitzades amb tants per cents a través del programa Microsoft Excel. Es va fer el buidatge inicial de les respostes a través del programari-web que s'ha emprat per fer l'enquesta virtual (Google Drive) i posteriorment es va fer servir el Microsoft Excel.
- L'entrevista, que tenia com a objectiu la confirmació dels resultats dels qüestionaris, es va analitzar pregunta per pregunta. Aquesta anàlisi va ser qualitativa. Ens centrarem tant en les respostes comunes, com en aspectes puntuals que ens hagin semblat especialment cridaners, seguint la perspectiva de Gadamer (2001),.

Resultats

Les preguntes dels dos qüestionaris estan presentades en les 8 dimensions plantejades. Estan representades totes les preguntes portades a terme. Les preguntes que es repetien en els dos qüestionaris es troben juntes per tal de poder-ne fer la comparació i fer-ne la posterior valoració.

A partir de les preguntes obertes de les entrevistes s'obtenen unes afirmacions recollides, analitzades i comparades, que donen lloc a una sèrie de resultats orientats a la comprensió de la presència de diferents factors per a una pràctica pedagògica coherent i efectiva en relació a les TIC. La informació extreta de les preguntes obertes possibilita tenir en compte certs aspectes que possiblement no s'han reflectit amb la mateixa presència a les preguntes tancades dels qüestionaris.

Conclusions

La formació del professorat suposa un factor de vital importància per possibilitar una pràctica pedagògica orientada a l'ús efectiu de les Tecnologies de la informació i comunicació.

El desenvolupament d'una coordinació i cooperació entre docents facilita la tasca d'aplicació de les TIC, i aporta diferents punts de vista i un enriquiment derivat de la col·laboració entre professionals.

Les actituds dels docents no són del tot negatives enfront les TIC, sinó més aviat al contrari. I en general els i les docents consideren que les TIC poden aportar molts beneficis al seu alumnat, necessiten més motivació per tal que el seu ús sigui generalitzat. Majoritàriament la motivació i l'autonomia són els beneficis de les TIC que més destaquen els i les docents.

Els i les docents consideren que les TIC són necessàries en els processos d'ensenyament-aprenentatge de l'alumnat avui en dia i que les metodologies constructivistes són les més adients per la seva implementació.

Per a una aplicació efectiva de les TIC, cal una dedicació important de temps i esforç, podem deduir que és un factor que dificulta desenvolupar la pràctica de les tecnologies. Es conclou així mateix, que l'aplicació de les TIC és una tasca de certa dificultat per aquest i altres factors.

Els i les docents veuen la metodologia de la Pràctica Reflexiva com a una eina útil per a millorar les seves pràctiques a l'aula. S'extreu que la reflexió aporta progrés en la pròpia tasca dels docents.

Constatem que els i les docents participants en aquesta investigació mostren després de la introducció de la metodologia de la Pràctica Reflexiva posicions millorades respecte a l'ús de les TIC a l'aula. De la mateixa manera les persones entrevistades ho constaten i aproven que la Pràctica reflexiva pot ser una bona eina per motivar els i les mestres a fer ús de les TIC de manera generalitzada, les actituds dels docents enfront l'ús generalitzat de les TIC a l'aula i motivar-los per al seu ús.

Perspectives d'investigació

Pel que fa a la influència de la Pràctica Reflexiva i compartir experiències en la millora de la tasca docent, trobem multitud de perspectives des de les que es pot enfocar aquest fenomen.

Comptar amb les opinions dels alumnes, ja que és fonamental conèixer què és el que en pensen al respecte. Per a la implantació de les TIC a l'aula és important saber el seu punt de vista respecte a l'ús i la metodologia.

Tenir en compte la metodologia que es porta a terme amb les TIC. Malgrat els i les docents veuen les metodologies constructivistes com a essencials, sovint la posada en pràctica s'acosta més a una metodologia tradicional.